

Onderhandelen is ma

Ruim twaalf jaar lang was hij het Amerikaanse gezicht aan de onderhandelingstafels in het Midden-Oosten. Dennis Ross begeleidde Israël en de Palestijnen via Camp David, Madrid en Oslo naar Camp David II. En ondanks de huidige malaise blijft hij positief over een uiteindelijke oplossing. 'De bouwstenen daarvoor zijn door ons gelegd.'

In januari 1997 pendelden we alweer twee weken door de regio. De spanning was enorm. Hebron, een plaats die heilig is voor zowel joden als moslims, lag op tafel. Wat te doen met de paar honderd joodse kolonisten in deze door Palestijnen gedomineerde stad? We werkten dag en nacht, sliepen vaak niet meer dan een uur. Dat kon niet veel langer doorgaan.

"Ik ging naar Arafat, vroeg wat hij nodig had om een deal te kunnen sluiten, en kreeg een lijstje met vijf punten mee. Het kostte me de hele nacht om Arafat's wensen bij Netanyahu los te peuten. De volgende ochtend bleek Arafat niet meer geïnteresseerd in het lijstje; hij schoof het minachtend van tafel. Ik ontplofte. Een uur lang stonden de vredesonderhandelingen in het teken van de confrontatie Arafat-Dennis Ross. Echt, ik was woedend. Acht dagen later werd het Hebron-akkoord ondertekend. Mijn razernij had dus effect gehad. Een deel van de stad bleef

onder controle van Israël ter bescherming van de kolonisten. Arafat verkocht het aan zijn achterban als een tussenstop naar een definitieve oplossing."

Dennis Ross leunt achterover, terwijl hij over zijn gedenkwaardigste onderhandelingsmoment vertelt. Uiterlijk doet hij aan de voormalige Britse premier John Major denken. Razernij lijkt hem vreemd. In een saai, rommelig kantoortje in Washington DC probeert hij twaalf jaar Midden-Oosten op papier te krijgen. Een boek over hoe te onderhandelen staat in de wacht.

Ross' betrokkenheid bij 's werelds meest explosieve regio gaat terug naar 1978. In Camp David keek hij als ambtenaar toe hoe de 'gedreven onderhandelaar' Jimmy Carter Israël en Egypte tot vrede sluiten bewoog. Als lid van Ronald Reagan's Nationale Veiligheidsraad zag hij Amerika's Midden-Oosten-beleid stranden in

AMAL ARURI / AFP / EPA / ANP FOTO

AWAD AWAD / AFP / EPA / ANP FOTO

Dennis Ross praat met Yasser Arafat in 1998 en twee keer in 2000

nipuleren

Libanon, waar bij een terroristische aanslag honderden Amerikaanse soldaten het leven lieten. George Bush stuurde Ross opnieuw naar de regio nadat Saddam Hoessein een halt was toegevoerd in de Golfoorlog. Bush preekte een 'New World Order' en in die optimistische dagen was het Ross die de Palestijnen en Israël's in 1991 naar Madrid haalde. In de Spaanse hoofdstad erkende de PLO voor het eerst openlijk de staat Israël en werden vredesonderhandelingen op basis van 'land voor vrede' gestart.

Ook Bill Clinton liet hem niet gaan. "Voornamelijk om een beschuldigende vinger richting mij – en dus Bush – te kunnen wijzen mocht het vredesproces alsnog ontsporen," glimlacht Ross. Binnen enkele maanden was Dennis Ross, ambassadeur Ross, speciale afgezant voor het Midden-Oosten. Een historische periode in de regio zou volgen.

In 1993 kregen wij bericht vanuit Oslo over het geheime vredesoverleg tussen de PLO en Israël. De rapporten leken te mooi om waar te zijn. Volgens de Noren zag het er veelbelovend uit. Van toenmalig premier Yitzhak Rabin hoorden wij niets dat daarop leek. Hij deed er zelfs laatdunkend over. Rabin was in die dagen druk in onderhandeling met Syrië over de terugtrekking van de Israëlische troepen van de Golan-hoogte. Pas nadat Damascus zijn vredesvoorstellen van tafel had geveegd, stuurde Rabin Shimon Peres onze kant op; hij wilde weten hoe de Amerikanen tegen de gesprekken in Oslo aankeken.

"Peres had een zeer geheime ontmoeting met minister van Buitenlandse Zaken Warren Christopher en mij in Christopher's uiterst aangename vakantiehuis nabij Santa Barbara. Daar werd me duidelijk dat er in Oslo een historische doorbraak op tafel lag. Zowel de PLO als Israël werd in Noorwegen vertegenwoordigd door academici. Een groot verschil. Zij waren duidelijk inschikkelijker dan de kemphanen die hier tegelijkertijd in Washington om de tafel zaten."

In september van dat jaar ondertekenden Rabin en Arafat de Oslo-akkoorden in Washington. Israël erkende de PLO als gesprekspartner en kende de Palestijnen beperkte autonomie toe in ruil voor vrede en een einde aan de Palestijnse aanspraak op Israëliisch grondgebied. Over resterende problemen zou later worden gesproken.

De weg na Oslo bleek niettemin vol met valkuilen te liggen. De meningen lopen uiteen waarom het vredesproces uiteindelijk spaak liep. Ross houdt het op twee oorzaken. "Ten eerste ontbrak de noodzakelijke gedaanteverandering bij beide partijen. Politiek Israël erkende de PLO, had daardoor de Palestijnse agenda te aanvaarden. Maar bij diegenen die de politieke besluiten op straat moesten uitvoeren, was er een bijna natuurlijke obsessie voor Israëliische controle. De overdracht van bevoegdheden en verantwoordelijkheden werd daardoor vertraagd en voldeed vaak niet aan de Palestijnse verwachtingen.

"Van Palestijnse kant is de gedaanteverandering nooit verder gegaan dan de erkenning van Israël, hoe historisch die beslissing ook was. De Palestijnse bevolking werd niet voorbereid op vrede, besepte niet dat het een proces van geven en nemen zou betekenen. Men ging maar door met klagen, drammen, was constant ontevreden en bleef voortdurend vijandigheden promoten. Aan de onderhandelingstafel was een persoonlijke band ontstaan die op straat node gemist werd. Ten tweede ontbrak het aan verant-

20% KORTING BIJ VANLEEST

LEZERS VAN HP/DE TIJD KRIJGEN BIJ VANLEEST 20% KORTING OP CD'S UIT DE HP/DE TIJD CD-TOPTIEN. DUS GA NAAR EEN VAN DE 45 VANLEEST WINKELS EN LEVER DAAR DE ONDERSTAANDE KORTINGSBONNEN IN!

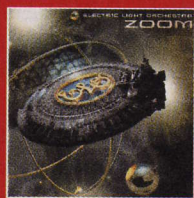
1	Clandestino
MANU CHAO
GELDIG T/M 5 september 2001 - 1 BON PER CD
DEZE KORTING GELDT NIET IN COMBINATIE MET ANDERE ACTIES	20%
KORTING	vanLeest
2	Outrospective
FAITHLESS
GELDIG T/M 5 september 2001 - 1 BON PER CD
DEZE KORTING GELDT NIET IN COMBINATIE MET ANDERE ACTIES	20%
KORTING	vanLeest
3	Amnesiac
RADIOHEAD
GELDIG T/M 5 september 2001 - 1 BON PER CD
DEZE KORTING GELDT NIET IN COMBINATIE MET ANDERE ACTIES	20%
KORTING	vanLeest
4	Pergola
JOHAN
GELDIG T/M 5 september 2001 - 1 BON PER CD
DEZE KORTING GELDT NIET IN COMBINATIE MET ANDERE ACTIES	20%
KORTING	vanLeest
5	Blowback
TRICKY
GELDIG T/M 5 september 2001 - 1 BON PER CD
DEZE KORTING GELDT NIET IN COMBINATIE MET ANDERE ACTIES	20%
KORTING	vanLeest
6	Lateralus
TOOL
GELDIG T/M 5 september 2001 - 1 BON PER CD
DEZE KORTING GELDT NIET IN COMBINATIE MET ANDERE ACTIES	20%
KORTING	vanLeest
7	Origin of Symmetry
TOOL
GELDIG T/M 5 september 2001 - 1 BON PER CD
DEZE KORTING GELDT NIET IN COMBINATIE MET ANDERE ACTIES	20%
KORTING	vanLeest
8	10.000 HZ Legend
AIR
GELDIG T/M 5 september 2001 - 1 BON PER CD
DEZE KORTING GELDT NIET IN COMBINATIE MET ANDERE ACTIES	20%
KORTING	vanLeest
9	Reveal
R.E.M.
GELDIG T/M 5 september 2001 - 1 BON PER CD
DEZE KORTING GELDT NIET IN COMBINATIE MET ANDERE ACTIES	20%
KORTING	vanLeest
10	Pneumonia
WHISKEYTOWN
GELDIG T/M 5 september 2001 - 1 BON PER CD
DEZE KORTING GELDT NIET IN COMBINATIE MET ANDERE ACTIES	20%
KORTING	vanLeest

SPECIALE HP/DE TIJD AANBIEDING!

ELECTRIC LIGHT ORCHESTRA
Zoom

VAN f 47,95 VOOR f 37,95

GELDIG T/M 31 AUGUSTUS 2001 - 1 BON PER CD
DEZE KORTING GELDT NIET IN COMBINATIE MET ANDERE ACTIES

vanLeest

► woordelijkheidsgevoel. Geen van de partijen voelde zich uiteindelijk gebonden aan gemaakte afspraken.”

In de laatste dagen van zijn ambtstermijn probeerde Bill Clinton premier Barak en Arafat onder tijdsdruk in het historische Camp David tot een doorbraak te forceren. Een strategie die Richard Holbrooke vóór hem in Dayton met succes had toegepast. Ross neemt Clinton in bescherming. “Clinton was niet bang om risico’s te nemen. Anders was hij er niet aan begonnen. Hij dacht dat zijn zorgvuldig opgebouwde relatie met Arafat en zijn overtuigingskracht een kans boden. Geen garanties, verre van eenvoudig, maar het risico waard. Gezien de huidige situatie kun je hem dat moeilijk kwalijk nemen.”

Tussendoor krijgt de huidige president Bush gratis advies. “Je moet de president altijd voor een strategisch moment bewaren. Een grote kans of een grote bedreiging. Clinton bleef tijdens de besprekingen te intens betrokken, dacht te kunnen teren op zijn verhouding met Arafat. Daar zag je uiteindelijk weinig van terug.”

Barak en Arafat bleken in Camp David niet in staat om de kloven in het vredesoverleg te overbruggen. Jeruzalem was een te groot struikelblok. Een gefrustreerde Clinton wees na afloop met een beschuldigende vinger naar Arafat, die hij verweet de onderhandelingen te hebben opgeblazen.

Ook Ross kreeg kritiek, werd zelfs afgeschilderd als een van de architecten van de huidige intifada. Het alomvattende karakter van Camp David en zijn onbetrouwbare gesprekspartners – lees Arafat – kon niet anders dan tot teleurstelling leiden en ontsporen in nieuw geweld. “Compleet absurd,” zegt Ross. “Wij zijn de gesprekken in Oslo, die de weg naar Camp David openden, niet begonnen. Niemand heeft de Israëli’s of de Palestijnen daartoe gedwongen.”

Anderen verwijten Ross naïviteit, en wijzen op de gapende kloof die er bestaat tussen de ‘westerse’ opvatting over vrede en die van de Palestijnen. Voor Amerika en Israël mag een vredesovereenkomst misschien een definitief karakter hebben, voor de Palestijnen zou dit niet opgaan. Henry Kissinger vergeleek de Palestijnse houding tegenover een vredesregeling met die van de Fransen tegenover de Duitse annexatie van Elzas-Lotharingen in 1871. Een opgelegd akkoord dat bij de eerste de beste gelegenheid ongedaan gemaakt moest worden.

Ross is resoluut. “Dat is vaak een excuus om de Palestijnen als onderhandelingspartner niet serieus te nemen. Het is bijna minachtend. De Palestijnse delegatie was zeer rationeel, zelfs ingenieur, in het zoeken naar oplossingen.” Ross is nu duidelijk geprikkeld. “Als de Palestijnen van plan waren zich toch niet aan de afspraken te houden, dan had Arafat het voorstel van Clinton net zo goed kunnen aanvaarden. Dan had hij vandaag 95 procent van het geëiste grondgebied in handen gehad. Waarom dan nu nog nemen met minder dan 40 procent?” Voor Ross is het overduidelijk. “De crux was dat Arafat wist dat ons voorstel doorslaggevend zou zijn voor het slagen van de onderhandelingen. Maar hij wilde het vredesproces op gang houden, niet beëindigen.”

Kissinger wijt dit aan het alomvattende karakter van Camp David II. Door islamitische heilige plaatsen in de onderhandelingen te betrekken, werd het een pan-Arabische, zelfs pan-islamitische kwestie. Hierdoor werd de invloed van de Arabische landen vergroot, terwijl Arafat minder flexibel kon zijn. Ross lijkt er moe van te worden. “Opnieuw zo’n excuus. Geen van de Arabische leiders hield Arafat tegen. Het was zelfs zo dat Clinton’s voorstel door vijf Arabische leiders ondersteund werd. Zij kunnen alleen

7 DAGEN OMRUILGARANTIE

Met de vanLeest luisterPas® probeert u elke CD 7 dagen thuis. Toch niet uw smaak? Gewoon omruilen voor een andere CD! Nog geen luisterPas®? Kom naar vanLeest of surf naar www.vanLeest.nl

www.vanleest.nl

geen beslissing voor de Palestijnen nemen, willen de PLO niet onder druk zetten, zullen het niet eens proberen. Geen van hen zal zich in een positie begeven waarbij Arafat kan zeggen: 'Ik word gedwongen Palestijnse rechten op te geven.' Dus toen Arafat problemen zag, steunden de betrokken Arabische leiders zijn beslissing, niet andersom."

Ross leunt achterover in zijn stoel. Hij begrijpt wel dat velen zich afvragen of Arafat een betrouwbare gesprekspartner is. Hoe vredelievend Arafat de Engelstalige media ook te woord mag staan, ten overstaan van Palestijns publiek wijkt hij nooit ver af van de retoriek van de Jihad, die tot een heilige oorlog en de vernietiging van de staat Israël aanspoort. Ross ontkent dat dit nooit werd aangekaart tijdens de onderhandelingen. "Ik hield Arafat zo nu en dan artikelen uit Palestijnse kranten voor die volledig inconsistent waren met zijn vredesonderhandelingen." Ross zegt nog net niet openlijk dat dergelijke verhalen door de PLO aan de lokale pers gevoed worden. "Dan zei Arafat dat hij individuele journalisten niet kon beïnvloeden." Glimlachend: "Of we bespraken de zomerkampen waar jonge Palestijnen getraind worden om Israëli's te kidnappen. Zo'n 90.000 jongens hebben door de jaren heen dergelijke kampen bezocht. Ontkende Arafat domweg het bestaan ervan."

Ross' glimlach verraadt het relativerende vermogen van een doorgewinterde onderhandelaar. "Je moet begrijpen dat Arafat normaal gesproken erg passief is. Hij kan uren naar een voorstel luisteren om vervolgens als enig commentaar te geven: 'Why not.' Als onderhandelaar ken je de historie van Arafat. Hij benadert zijn afspraken met een zekere laksheid, doet gemakkelijk beloften in de veronderstelling dat hij ze kan breken. Opnieuw, dat was het grootste gemis na Oslo: verantwoordelijkheid. Als beide partijen eraan gewend waren geraakt dat de ander zijn woord hield, had dat een groot verschil uitgemaakt."

Resteert de vraag of Arafat nog wel grip heeft op de gewone Palestijnen. Alom is er bezorgdheid over de explosief groeiende Palestijnse bevolking en de ongekend hoge werkloosheid, vooral onder jongeren. Jongeren die van jongs af aan besmet zijn met nationalistische wraakgevoelens. "Een tikkende tijdbom," meent ook Ross. "Wij hebben ons duidelijk te veel gericht op vrede op politiek niveau. De geest van de onderhandelingen was daardoor niet de geest van de straat. Er was te weinig aandacht voor de fundamentele waarop een uiteindelijke vrede gebouwd moet worden. Onderwijs en het stimuleren van de economie zijn tijdens het vredesproces ondergeschikt geraakt. Maar denk niet dat alleen daar de oplossing ligt. De psychologische invloed van vrede is groot en vormt de basis voor economische voorspoed."

De frustratie druipt van zijn gezicht. "Je moet diegenen die vrede willen, die barrières doorbreken, op een voetstuk zetten. Aan Palestijnse kant adoreert men zelfmoordcommando's; ze noemen ze zelfs martelaars. Het martelaarschap is de hoogste eer. Collaborateurs worden vermoord. Het woord 'collaborateur' zegt het al. Je bent verkeerd bezig als je voor Israël werkt."

"De moord op collaborateurs en de jacht op zondebokken is vaak niet meer dan het vereffenen van onderlinge rekeningen en heeft jammer genoeg een lange historie aan Palestijnse kant. Het gevolg is dat elke opstand door interne onenigheid wordt ondermijnd, zeg maar implodeert. Ik noem het vaak Palestijnse zelf-destructie. Net als de vorige intifada's zal ook die van vandaag hierdoor ten grave gedragen worden."

Twaalf jaar onderhandelen heeft Ross uiteindelijk maar één vuistregel opgeleverd. "Het lijkt voor de hand liggend, maar de eerste vraag die ik stel is: ligt er een mogelijke overeenkomst en hoe kom ik die te weten? Onderhandelen is manipuleren. Elke partij probeert je te overtuigen dat haar rode streep rood is en die van de ander roze. Maar er komt bijna altijd een punt waarop beiden duidelijk maken: 'Ik kan x doen, maar niet y.'

"Daarnaast moeten de personen aan de onderhandelingstafel weten welke concessies ze kunnen doen. Vaak hebben onderhandelaars geen flauw idee. De Palestijnse delegatie is daar opnieuw een goed voorbeeld van. Niemand aan Palestijnse zijde weet tot hoever hij of zij kan gaan, zelfs niet diegenen die zich al dertig jaar in Arafat's schaduw begeven. Domweg omdat Arafat ze dat niet vertelt. Dat is deels zijn mystiek en deels tactiek om iedereen in het ongewisse te laten. Maar het is voornamelijk zijn persoonlijke onvermogen om beslissingen te nemen. Arafat leidt een organisatie die veel verschillende stromingen vertegenwoordigt. Elke beslissing jaagt wel iemand tegen hem in het harnas. Daarom vermijdt hij beslissingen."

Arafat's huidige gesprekspartner, premier Sharon, kent Ross door en door. "Sharon krijg je moeilijk zover dat hij een knoop doorhakt. Maar als hij een besluit neemt, gaat hij ervan uit dat hij zijn woord moet houden. Zijn beleid wordt echter gedomineerd door veiligheidsoverwegingen en de drang tot controle. Palestijnse onafhankelijkheid wordt wel erkend, maar niet echt gegeven. Sharon zal daarom met zijn voorstellen nooit zover gaan als zijn voorganger Barak. Het klimaat in Israël is er ook niet naar." Cynisch: "Ik geloof niet dat Arafat en Sharon tot een eindovereenkomst kunnen komen. Arafat heeft dat al gedemonstreerd door het beste wat hij kon krijgen te weigeren, namelijk Clinton's voorstel in Camp David. Sharon kan niet eens in de buurt van dat aanbod komen."

Het zou Ross daarom niet verbazen dat Israël langzaam toewerkt naar een eenzijdige aanpak. "De Israëli's vinden dat ze geen gesprekspartner hebben. Tegelijkertijd willen ze de huidige situatie niet laten voortduren. Het belangrijkste is dat Israël ervan overtuigd raakt dat de Palestijnen bereid zijn in vrede samen te leven. Dat ze niet elke keer naar de wapens zullen grijpen als ze ontevreden zijn. Daarnaast moeten de Palestijnen beginnen te merken dat de Israëli's werkelijk uit hun leven verdwijnen."

Terugkijkend lijkt Ross zijn rol in het Midden-Oosten goed te kunnen relativeren. Hij refereert nog maar eens aan De Gaulle met zijn 'begräafplaatsen liggen vol met onvervangbare personen'. "Ik betreur de stand van zaken op dit moment, maar heb geen spijt van mijn inbreng. Ondanks de huidige moeilijkheden is de situatie toch fundamenteel verschillend van voorgaande jaren. Beide partijen praten nog steeds met elkaar. De bouwstenen voor een oplossing zijn door ons gelegd en de uitkomst zal uiteindelijk niet veel verschillen van ons voorstel tijdens Camp David II." |

'Elke beslissing die Arafat neemt, jaagt wel iemand tegen hem in het harnas. Daarom vermijdt hij beslissingen.'